

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

Обществен съвет

---

ПРОТОКОЛ

№ 182

На 19.12.2024 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

**Ива Лазарова** – председател на Обществения съвет, Институт за развитие на публичната среда;

**Свилена Гражданска** – зам.-председател на Обществения съвет, Институт за социална интеграция;

**Стефан Манов** – зам.-председател на Обществения съвет, Българско сдружение за честни избори и граждански права

– Пловдив;

**Дончо Пачиков** – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

**Иванин Кънчов** – Гражданско сдружение „БОЕЦ“ – България обединена с една цел;

**Надежда Гологанова** – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

**Росен Андонов** - Сдружение „Памет“;

**Цветелина Пенева** – Сдружение „Демокрация и законност“;

Заседанието бе открито в 16 часа и 20 минути и председателствано от госпожа Ива Лазарова – председател на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

\* \* \*

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Здравейте!

Откривам днешното заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

Предлагам ви да гласуваме, изпратения ви по пощите проект за дневен ред, който е следния:

Д н е в е н р е д:

1. Актуализиране на състава на Обществения съвет към ЦИК.
2. Обсъждане на текущи и предстоящи дейности на Обществения съвет.
3. Разни.

Имаше едно постъпило предложение от името на Дончо Пачиков, което включваше искане да се добави точка за обсъждане на общи предложения на Съвета по отношение на очакваните промени в Изборния кодекс.

Връзката с Дончо Пачиков по някаква причина прекъсна, но не пречи да обсъдим подобна инициатива във втора точка. Ако искате да добавите или да промените нещо, може да го направите сега. Няма други предложения.

Който е съгласен с дневния ред, моля да гласува.

Приема се единодушно.

Да започнем с **първа точка** - *Актуализиране на състава на Обществения съвет към ЦИК.*

Тя е във връзка с постъпилото писмо от Велко Милоев, представляващ Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен. Това писмо е постъпило от Велко Милоев, с което той ни уведомява, че организацията, която представлява не е активна повече от една година и заявява желание тя да бъде изключена от състава на Обществения съвет. В тази връзка ви предлагам да гласуваме така постъпилото предложение, за да уважим волята на представляващия съответната организация.

Ако имате коментари по темата заповядайте.

СТЕФАН МАНОВ: Във връзка с постъпилото искане от Велко Милоев, с което той изразява желание да бъде заличен като представител на БСЧИ – Плевен, можем да припомним, че организацията не се е включвала в заседания на Обществения съвет от 28 ноември 2023 г., т.е. вече става една година и три седмици. Организацията не е участвала в документи, които е приемал Общественият съвет, в редактирането, в предложенията. Не е участвал под други форми в работата, нито в писмената кореспонденция на Обществения съвет, нито в други инициативи или работни заседания. В тази връзка е изпълнено условието по правилата на Обществения съвет.

От друга страна справка в регистъра на Агенцията по вписвания показват, че такава организация не съществува. Тя не е пререгистрирана съобразно промените в Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Така че в правния мир БСЧИ – Плевен не съществува.

Поради тези съображения ми се струва резонно и легитимно, да бъде заличен както господин Милоев, така и организацията.

Добавям, че по стари данни от съда в Плевен, представляващ организацията, има се предвид изобщо, не в Обществения съвет, това е лице, което е починало. В тази връзка не е възможно да бъдат извършени съответните постъпки по заличаване на организацията от представляващия като последен запис в съда по стария закон. По новия закон, както казах, такава организация не съществува.

Предвид практиката на Централната избирателна комисия до този момент, цитирам случая с Института за модерна политика, която беше заличена, защото вече не съществува в правния мир, можем подобен казус да решим по подобен начин, а именно да бъде заличена както организацията, така и представителят.

Ако едно лице заяви нежелание да представлява дадена организация, най-малкото трябва да бъде заличен като такъв, защото това го касае.

Предлагам решението ни да бъде за заличаване на господин Велко Милоев като представител на БСЧИ – Плевен, поради това, че е изявил лично желание. Зачичаване на организацията, т.е. изключване на организацията от състава на Обществения съвет, доколкото тя не се е включвала в работата на Съвета повече от една година и доколкото тя вече не съществува в правния мир.

Разделям тези две неща, защото като алтернативен вариант, ако Централната избирателна комисия прецени, че заличаването на организацията е отделно действие, най-малкото трябва да бъде заличен Велко Милоев, защото това е лично изявление на човек, който не желае да бъде повече представител на една организация. Както знаем, дори и избрани депутати, които заявят, че не желаят да бъдат записани като избрани, биват премахнати още преди да положат клетва. Това е по аналогия. С това приключих правния анализ.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА:** Предлагам ви в тази връзка да разделим гласуването на две. За заличаването на Велко Милоев от списъка с представители в Обществения съвет и за предложение към Централната избирателна комисия да бъде изключена от състава на Съвета организацията Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен, поради неактивност повече от 1 година и заради вече несъществуването ѝ в правния мир.

**СТЕФАН МАНОВ:** Допълвам, че в заявлението си господин Милоев е сложил също като адресат ЦИК, така че те са уведомени директно за неговото желание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА:** Благодаря на Стефан за Манов за това допълнение. И в тази връзка и изпратеното от Велко писмо до ЦИК, ще направя едно допълнение. Днес в разговор с Цветозар Томов, той попита директно, дали можем да изключим Велко Милоев и ще има ли друг представител или ще вървим към изключване на организацията изобщо. Разделянето на две такива решения ще е много полезно, ако от ЦИК решат да четат протокола, за да се информират какво по-конкретно е станало и как сме гласували.

Да гласуваме предложението за заличаване на Велко Милоев от участниците в състава на Обществения съвет.

Който е за, моля да гласува.

Приема се единодушно.

Да гласуваме предложение до ЦИК от страна на Общественият съвет за изключване от състав му, на Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен.

Който е за, моля да гласува.

Приема се единодушно.

Предлагам ви да вървим към **точка втора** - *Обсъждане на текущи и предстоящи дейности на Обществения съвет.*

Имаше предложение от страна на Дончо Пачиков за обща инициатива на Съвета, включваща препоръки по отношение на евентуални предстоящи промени в изборното законодателство. То е единственото постъпило предложение, след като сме си изпратили проекта за дневен ред.

СТЕФАН МАНОВ: Аз искам да включим тук в тази точка, в която има и текущите събития, един кратък отчет за изминалата година, за да се запознаят отсъстващите колеги, които често отсъстват, а и Централната изборителна за свършеното от Съвета през изминалата година.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да започнем ли с предложението на Стефан Манов и след това да протече дискусия по предложенията свързани с изборните правила?

СТЕФАН МАНОВ: Не възразявам, може.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Мисля, че писмото на Стефан Манов е добра основа за отчета.

СТЕФАН МАНОВ: Ние сме си свършили работата и може би само трябва да добавим някои елементи по конкретно.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Предлагам Ива Лазарова да прочете текстовете от писмото, които касаят годишния отчет и да добави последно това, което подготвихме към Конституционния съд, защото мисля, че това не фигурира в това писмо.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Във връзка със свършеното през изминалата година, понеже имаше въпроси и коментари по имейл и във вайбър групата, от част от участниците в Съвета, искам съвсем накратко и по предложение на Стефан Манов да резюмирам нещата, по които сме работили през тази година.

Започвам с това, че до днешното заседание от началото на 2024 година са проведени 16 заседания на Обществения съвет и поне десет работни срещи между нас, като в тях сме обсъждали всички текущи задачи, позиции и становища, по които сме работили, в т.ч. работни документи и идеи, които сме имали, за да бъдат представени впоследствие на редовните заседания на Съвета.

В края на м. февруари направихме и годишна конференция по случай 10 годишнината от създаването на Съвета. Конференцията беше в Дома на Европа. В нея се включиха над 60 участника, в това число представители на различни институции, настоящи и предишни депутати и беше доста добре отразена от различни медийни доставчици. Проведохме и различни срещи, както с представители на изборната администрация на ниво секционни изборителни комисии, така и бих казала

добре организираната среща с представители на доставчика и производителя на машинните устройства за гласуване. Тази среща бе проведена непосредствено преди поредните предсрочни парламентарни избори и включваше горещата тема свързана с празните и бели бюлетини, на които станахме свидетели от машинните устройства в различните избори последните няколко пъти.

Подготвихме препоръки, доклади, становища и позиции на Обществения съвет, документи и презентации свързани с анализи от наблюденията на местните избори през изминалата година представени на конференцията организирана от Обществения съвет, препоръки преди изборите две в едно, информационни материали и други.

СТЕФАН МАНОВ: Тук мога да ги цитирам по-точно, да допълня председателя, ако иска.

Използвам това, което сме събрали в писмото до ЦИК за качване.

За да допълня председателя, да цитирам тези, които сме изработили.

Становище на Обществения съвет към ЦИК във връзка с организацията на изборите на 9 юни 2024 г., т.е. това са изборите две в едно. То е изпратено на 11 април в ЦИК.

Изработили сме предложения на Обществения съвет към ЦИК във връзка с разяснителната кампания за изборите на 9 юни. Изпратено е на Комисията с писмо от 3 април.

Предложения за информационни материали два документа в помощ на гласоподавателите, относно грешки при гласуването с хартиени бюлетини, които могат да ги направят недействителни и основни стъпки при гласуването с машина, изпратени на Комисията на 29 май и докладвани.

След провеждането на изборите две в едно на 9 юни, сме формулирали предложение на Обществения съвет към ЦИК, за съставяне на експертна група и работа по техническия анализ на причините за отпечатване на така наречената празна бяла бюлетина, в която не е изписан вот на избирателя от машинно гласуване. Изпратено е до Комисията с писмо на 26 юни 2024 г. Виждате две седмици след самите избори.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Имаше писмо преди изборите на 27 октомври, след това имаше експресната позиция на Обществения съвет след изборите и отвореното писмо до Конституционния съд.

СТЕФАН МАНОВ: И писмото до Печатницата на БНБ и писмото до Росен Карадимов.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Изготвени са две писма след срещата със Сиела-Норма и Смартматик. Бяха изготвени две писма до Министерски съвет и до Печатницата на БНБ, с покана за провеждане на дискусия с техни представители във връзка с организацията на изборите на 27 октомври.

След самите избори Съветът изготви експресно становище за наблюдаваните проблеми в изборния ден на 27 октомври и във връзка с работата на Конституционния съд по искания от различни народни представители. Общественият съвет

изготви своя позиция и предложение с допълнителен списък с над 680 секции, за които има достатъчно доказателства, че могат да бъдат включени в разглеждания списък от секции от Конституционния съд.

СТЕФАН МАНОВ: След срещата със Сиела-Норма и Смартматик беше изработено прессъобщение. Казвам го като нещо отделно, защото в него има важни елементи. То не е просто съобщение, а в него има и анализ на проблема. Това е самостоятелен документ.

Председатели на секционни изборителни комисии на изборите две в едно с перспектива на изборите на 27 октомври беше изработено предложение до ЦИК, обобщаващо техните предложения и Общественият съвет ги възприе. Това е още един документ, който е продукт на работата на Общественият съвет, а не просто copy paste. Към всички тези документи разбира се е имало публикувани резюмета на вниманието на Централната изборителна комисия след нашите заседания, както и прессъобщения в голям списък от основните български медии, както и телевизии, така и радиа и печатни издания.

Обикновено след всяко едно публично становище, предложение, позиция на Обществения съвет е имало множество покани от страна на водещите медии в страната за включване и интервюта. Те не могат да бъдат преброени десетки са, доста са за миналата година. Така че нашата работа е била широко отразена в публичното пространство. Като обръщам внимание, че на самата кръгла маса на 21 февруари по случай десетгодишнината на Съвета, присъстваха редица медии, над 60 участника – депутати, общественици, експерти и беше широко отразена включително с покани в медиите.

Това на което бих обърнал внимание като недостатък е, че въпреки голямата ни активност, Централната изборителна комисия до този момент не качва всички тези материали току що изброени, десетина материала, грубо казано и все едно 2024 г. Общественият съвет не е изработил, генерирал нито един документ, а това както изложихме комплект съвместно с Ива Лазарова не е вярно.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Когато Ива Лазарова направи изложението, искам да подчертая още веднъж, че на тази среща с производителя и доставчика на машините, присъстваше и от Сиела-Норма. Да речем Сиела-Норма оператор на машините.

По отношение на Конференцията, трябва да ви кажа, че там сериозно засегнахме, лично аз се погрижих за това нещо, видеонаблюдението, което е осъществено по определен начин и там присъстваха и представители на Института по криминалистика към Министерство на вътрешните работи, с което все още не е приключила административната процедура с тях, по отношение на техни заключения, как така да бъде провеждано видеонаблюдението, че веднага да бъде признавано, без никакви съмнения от съда за годеи доказателствен материал.

След това наша заслуга е дълбочинният анализ на проблемите с машините за гласуване, който ние сме го провели и никой друг не го е провеждал в такава дълбочина. Става въпрос за размяна на шпулите, който беше стрешен по вина на една

организация. След това става въпрос за гланцираната хартия. Става въпрос за прозрачност на бюлетините от машините, което беше установено от нашия член на Съвета, Росен Андонов.

Няма друга календарна година, в която Общественият съвет е разширен с двама нови членове, говоря за БОЕЦ и за организацията на младите юристи. Те не присъстват. Аз няколко пъти предложих на ръководството, да ги поканим да присъстват по аналогия на организацията на Цветелина Пенева, присъстваха до момента, когато бяха официално утвърдени от Централната изборителна комисия и бяха без право на глас. Не само заради това, а защото вижте какви казуси настъпват, а от правна гледна точка ние нямаме капацитет да направим задълбочен и правилен анализ. Мисля, че от нашите членове няма такъв човек.

За първи път една организация от състава на Обществения съвет е изключена, поради констатиран факт за нарушение на Изборния кодекс. Говоря за Фондацията. Стефан Манов нека да формулира тази сага с една организация, която имаше проблем с регистрацията – Институт за модерна политика.

Благодарение на нашите усилия, говоря за усилията, които употребих лично аз и наши външни сътрудници, видеонаблюдението беше признато за годни доказателства на ниво Административен съд а Монтана. Общественият съвет по този начин има принос за формирането на съдебната практика по отношение на видеонаблюдението. Аз така го възприемам, ако не съм прав, имате възможността да ме поправите. Някой от вас може да каже, че това са детайли, но смятам, че тези детайли са от особено значение, ако дълбочинно обърнем внимание. Защото тези неща, които споменах за видеонаблюдението, предполагам, че всички сте съгласни, че кой каквото и да говори, видеонаблюдението видяхме, дали е годно, дали не е годно, това вече е в общественото пространство и очевидно технологично самото видеонаблюдение като процес ще бъде усъвършенствано.

Давам един пример. В местните избори, които бяха в Габровница в Монтанско, там хората подправяха бюлетини без да се съобразяват, че камерата ги заснема. В следващите избори имаше много интересен факт. Една дама член на СИК, която правеше подправяне на бюлетини, помоли един човек да застане пред камерата, така че тя да свърши всичко това зад гърба му. Нещата вече влизат в общественото пространство и това не е без значение. Вярно, че камерите, които се ползват не са най-професионалните камери. Вярно е, че хората, които работят с тях не са професионалисти по видеозаснемането, те не са оператори, режисьори, професионалисти. Но все пак нещата, постепенно се получават и постепенно ще бъдат усъвършенствани.

Този отчет за дейността на Обществения съвет през 2024 г. предлагам да го оформим като отделен документ и да влезе в медийното пространство незабавно, след като бъде оформен. Ако никой няма време да го подреди и по някакъв начин, ако при мен дойде в текстов файл, аз бих се наел да го подреда по точки. Това ще бъде отчетливо и за медиите. Ако има някакви въпроси има председател и веднага могат да позвънят, да ги зададат за някакви пояснения.

Централната изборителна комисия не си изпълнява задълженията, нещата които отиват след нашата работа като документи, да бъдат публикувани където е по правила. Такива са правилата и това е практика, която съществува от десет години.

В тази връзка трябва да ви кажа една допълнителна информация. Преди седмица или две говорих със Севинч Солакова и я попитах, защо от 28 май нашето предложение към тях за новата организация на младите юристи, не е реализирано. Тя пътуваше и каза: „Веднага като отида в ЦИК, това ще го проверя“. Попитах на кой е разпределено, на Томов. Обадих се на Томов и го попитах. Централната изборителна комисия нарушава и това изискване, което е по правилата, техен член да присъства на нашите заседания със съвещателен глас, за да установяваме взаимовръзка между тези две организации.

Виждате какви усилия сме положили в продължение на една година. Хора които не присъстват на нашите заседания правят изказвания. Тези изказвания започнаха още когато приехме този състав на ръководство на Обществения съвет. Тогава се каза, че Общественият съвет се явява от време на време в общественото пространство, което в последствие по неизвестни за мен причини беше елиминирано от протокола. Това не съществува в протокола от това заседание, което беше проведено в началото на календарната година. Тогава един човек гласува и се оказва, че няма право да гласува и бламираха нашето решение. И направихме следващо заседание след това. В последствие тази сага се повтаря от господин Цицелков. Във всички случаи аз съм му благодарен, че тези данни, които изнася за получени въз основа на изкуствения интелект и т.н., той там не споменава Обществения съвет, тъй като тези резултати, които са получени в резултат на използване на изкуствения интелект не са апробирани, т.е. няма удостоверяване на тяхната истинност. Те са някакви данни на резултати, но истински или не, никой не може да каже. Аз съм му много благодарен, че не замесва Обществения съвет, тъй като като научен работник съвсем отговорно ви казвам, че резултатите от изкуствения интелект обикновено са съмнителни и трябва да бъдат засичани по още поне един или два начина, за да бъдем сигурни, че това което сме получили толкова бързо е достатъчно близко до истината.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Първо, за репликата която „не съществувала“ в протокола. Дончо Пачиков репликата съществува в протокола и дори съм ти изпращала в кой протокол и на коя страница, защото това го обсъждаме много пъти.

За отчета на Общественият съвет за 2024 г., предишните години не сме правили такъв официален отчет, само между нас сме говорили. Ако искате да го направим, но според мен мястото му не е в медиите. Има на две места да се сложи. Едното е на страницата на ЦИК на раздела, който е за Обществения съвет има такава подрубрика – отчети на ОС. Там има един отчет от преди няколко години и стои.

Другото нещо, което може да се сложи е на фейсбук страницата на Обществения съвет. По данните на изкуствения интелект и аз искам да кажа, че са едва първото ниво на констатация на разминавания между флашки и протоколи. Ние задълбаваме доста по навътре в нашите анализи, като гледаме видеонаблюдения. Проверяваме каква част от тези разлики се дължат на бели бюлетини и каква част се дължат на грешки на СИК и съответно мисля, че сме много по-близко до истината, отколкото изкуствения интелект като данни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Има подстраница отчети на Обществения съвет и там има за дейността на Обществения съвет един единствен документ закачен за 2015 г. Съвсем „скоро“ както казва Дончо Пачиков. Ако искате да има такъв за 2024-та, то тогава може да се създаде документ и да почакаме Комисията да го публикува там.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Две мнения се оформиха. Нашият отчет да бъде публично оповестен. Публично оповестяване става чрез имейлите в страната. Виждате, ЦИК изглежда е претоварен и Информационно обслужване също и нямат възможност да поемат този огромен поток информация, която ние създаваме и може би няма място на сайта вече да публикуват нашите неща. Вероятно това са причините.

По отношение на фейсбук, посещаемостта на фейсбук е толкова „огромна“, че аз предлагам само да го публикуваме. Разбира се това е шега.

Има още едно мнение на госпожа Гологанова, да не се публикува в медиите. Аз предлагам на ръководството да гласуваме, да се публикува ли в медиите или да не се публикува. Много искам да помоля тези хора, които са привърженици да не се публикува в медиите, да кажат техните аргументи, защо да не се публикува. Аз мога да кажа, защо да се публикува. Ще ми бъде много интересно, тези които искат да не се публикува да си кажат аргументи. Защо да не ги публикуваме? Ще злепоставим някой ли, правителството. Нелегална дейност ли има? Да гласуваме предлагам.

СТЕФАН МАНОВ: Аз ще кажа едно съображение, но искам да добавя нещо, което пропуснах относно най-близкия документ, който сме изработили, а именно позиция, която изпратихме до Конституционния съд. За първи път в историята на Конституционния съд, такава каквато аз познавам, Конституционният съд отговаря с определение подписано от 11 конституционни съдии, няма 12-ти, защото поста е вакантен.

ЦВТЕЛИНА ПЕНЕВА: Написано е от двама.

СТЕФАН МАНОВ: Написано е от двама докладчика, но започва с това, че 11 конституционни съдии нямат особено мнение и отговаря на една група от НПО-та, които дори не са поканени да дадат становище. Защото Конституционният съд може да покани определени органи и организации да дадат становище. Дори тогава не се е виждало Конституционният съд да отговаря с определение на такива становища. Те просто ги цитират в своите решения, но не казват не го приемаме или го приемаме.

Високата обществена позиция на Обществения съвет, тежестта на експертизата, значимостта на написаното е до такава степен факт, че Конституционният съд на Република България е намерил за необходимо, да напише едно доста обстоятелствено определение по нашето становище, по нашата позиция. Така че това ми се струва, че е висше признание за работата на тези организации членове на Обществения съвет, които са работили по изработването на една такава позиция, на едно такава становище. Струва ми се, че това е важен момент. Като видим този финален отчет, дали е достатъчно добър, да го разпространим до медиите. Ако в него няма информация за обществеността и няма достатъчно нещо, което да предизвика

интереса, по-добре да не изпращаме, защото когато непрекъснато чукаш на вратата, накрая няма да ти отворят изобщо, когато може да има нещо важно.

Да преценим доколко доклада е станал интересен, сам по себе си документ, който си струва да бъде публично проактивно афиширан. Алтернатива, която бих ви предложил и леко се плъзгам към втората част от тази точка, а именно какво правим по-нататък. Ако започнем да работим по наше предложение, дали да не си набележим възможността да направим пресконференция, на която евентуално в една сбита форма, ако изложим свършеното за 2024 г. и вече да изложим позиции относно Изборния кодекс, вероятно ще има и други проекти в следващите дни, особено ако се закрепят правителство и Парламента заработи, в смисъл отвъд идеята за предсрочни избори да заработи. Искам да кажа, нека да решим какво да правим с евентуалния доклад като го направим. Второ, да помислим за някаква публична изява към обществеността. Да не е конференция, но примерно една пресконференция, давам като идея.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да отговоря на Дончо Пачиков, понеже ни се разминаха позициите. Тук ще се съглася със Стефан Манов. Този отчет си го представям като нещо чисто формално, където е изброено. През годината са направени становище, заглавие, на еди-коя си дата, другото становище, трета позиция и така без нищо съдържателно, а само формално изброяване. Така си го представям. Затова считам, че не е мястото да се изпраща до медиите, защото не носи никаква кой знае каква информация, която може да е полезна на обществеността от моя гледна точка. Това е наш вътрешен отчет и до ЦИК или, ако някой се интересува и влиза във фейсбук на Обществения съвет, за да види. До медиите има смисъл да се изпращат съдържателни неща за някакви нередности, сигнали, нещо по обучението на избирателите или на секционни комисии и такива неща, според моите представи.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Във връзка с това, което Стефан Манов каза за пресконференция, аз нещо подобно си представях. В момента се появяват предложения за промени в Изборния кодекс, а ние като Обществен съвет можем да съберем на едно място всички представители и да направим някаква дискусия на темата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това което Стефан Манов предложи и Свилена Гражданска е съгласна за такова външно представяне. Аз го адмирам и ще положя някакви усилия, за да помагам в това направление.

Аз знам специализацията на Стефан Манов като професионалист. Горещо долу си представям специализацията на Надя Гологанова като специалист. Малко се учудвам как тези двама колеги, с тази специализация преценяват, кое би било интересно за медиите и кое не би било интересно за медиите. Ние по този начин публикувайки го информираме, а те вече да си изберат, кое е интересно за тях и кое не е интересно. Във всички случаи отчет трябва да се прави и ще ви кажа още едно основание за това нещо.

През 2014 г. е създаден този Обществен съвет. През 2016 г. в България има бум на създадени обществени съвети, такива създадени почти към всяко едно министерство. В 2016 г. те са направили някакво заседание, дори е имало Обществен съвет към Комисията за нестопански организации на Народното събрание, по времето на Мая Манолова. От тогава са изчезнали и ги няма. Това е единствения Обществен съвет към сериозна организация, който действа в продължение на десет години ежегодно и със сериозно количество сериозни материали. Може ли това нещо да го скрием от обществото. Това за мен е сериозна информация, която би следвало да интересува обществото или тази част от него, която се интересува по принцип от общественото отношение, от изборни процеси и т.н. Този отчет във всички случаи косвено би повлиял и за увеличаване на изборната активност по принцип за хората, които умеят да разсъждават. За тези които не умеят да разсъждават, нищо положително няма да се получи.

Представянето по време на конференции или на пресконференция примерно в БТА, на това което сме свършили през годината е изключително съществен момент. Смесването с други неща, по отношение на Изборния кодекс, за мен е пагубно, защото там се размиват нещата и ще загубим и едното и другото.

По отношение на Изборния кодекс, аз днес говоря с господин Манов в качеството му на заместник-председател на Обществения съвет и изказах следното предположение. Каквито и предложения да имаме в Изборния кодекс, колкото и да са добри, те няма как да минат, ако не се получи достатъчно лоби в партиите, които са в Народното събрание. В тази връзка предложението, което отправих към Стефан Манов и сега към всички вас и от предложението на Свилен Гражданска е организиране на извънредна работна група с представители на партиите, които желаят да участват и на Обществения съвет и обсъждане на необходими промени в Изборния кодекс. Тук имах опониране от страна на господин Манов, че за партиите това би представлявало само имидж и предизборна кампания. Нека да е така. Ако успеем да направим промени, които от десет години Общественият съвет твърди, че са необходими, верни и т.н., независимо как ще се възползват партиите в този смисъл, в който го казах преди малко, ако успеем да постигнем малко напредък, лично аз ще бъда щастлив. А те да го ползват както искат. Целта оправдава средствата от тази гледна точка.

Първо, в медиите задължително трябва да отиде това, ако не се крием, защото няма кой друг да ни похвали. Публикацията в сайта на Централната избирателна комисия е хипотетична. Там не са публикувани неща от половин година. Това е стара практика. Още по времето когато имаше едни наши колеги, които искаха да закрийт Обществения съвет упорито се стараеха, но неуспешно за наше задоволство. Фейсбукът на Обществения съвет е малко посещаван и все едно, че не сме го публикували.

По отношение на конференцията, една по отчета и второ извънредна работна група. Там нещата са просто трагични.

Изборният кодекс е правен в една хипотеза, че имаме тоталитарното управление по времето на другаря Тодор Живков. И тогава това беше възможно така да се работи, защото имаше една партия. Сега партиите са много и работенето по същия начин е пагубно, орел, рак и щука, всеки дърпа към себе си и най-накрая виждате какво се получава, дефрагментиран парламент и т.н. Има предложение от някои партии да има скенери, които да сканират книжните бюлетини, там настъпват други технически проблеми и т.н. Машините работят чудесно. Беше положено голямо старание да бъдат компрометирани. Когато машините работеха на първите два избора, там нещата бяха перфектни, намаляха недействителни бюлетини. Нека в една такава насока да разсъждаваме. Да обмислим и тези неща трябва да се публикуват. Ние трябва да говорим. Ние нямаме друга сила. Ние не владеем съда, прокуратурата, съдебната власт и т.н. и нямаме друга бухалка освен медиите и общественото мнение. Така че нека да използваме това нещо. Защо да не го използваме.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Аз съм съгласна с Дончо Пачиков, като направим отчета, да го пуснем по медиите, защото е манталитет на институциите в края на годината, да си правят едно обобщение и да го пуснат до медиите, какво са свършили през годината. В този смисъл аз съм съгласна да го направим.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Много ти благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да продължаваме нататък, Стефан Манов откряна вратата по отношение на идеята за обща позиция, във връзка с евентуални промени в изборното законодателство. На първо време моето предложение е да не пишем нов Изборен кодекс, а по скоро да се ориентираме, каквато е била практиката и преди, към теми, които виждаме като проблемни, да ги посочим и да напишем евентуални препоръки. Такъв документ е имало през 2021 г. с препоръки за реформи в изборното законодателство. Накратко тогава те са били по отношение на изборната администрация, Централната избирателна комисия и секционните избирателни комисии, машинното гласуване и избирателните списъци към онзи момент. Аз съм ги обобщила и ще ги изпратя до всички, за да ги видите. Върху тях можем да добавим нови неща, ако се съгласим да вървим по тази линия, от по-общо описани проблеми с конкретни препоръки от страна на наблюдателските организации, около които можем да се обединим.

Надя Гологанова има думата.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Искам да допълня, че такива препоръки не малко има и в анализа след изборите м. април 2023 г. и от там трябва да се вземат. Трябва да се види от други анализи дали има, преди да стигаме до нови идеи, ако са ни възникнали междуременно. Хубаво е да си насрочим една или две работни групи, за да порботим по този материал, защото е още в много начален суров вид и не е за заседание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да, съгласна съм. Има ли други коментари?

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Само да кажа, че от 2019 г. в становището също има доста интересни препоръки, които към момента са супер актуални.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз предложих да направим работна група с участие на партии, които се съгласяят да участват.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Първоначално наша работна група докато оправим нашия документ. Поне два или три пъти трябва сами да се съберем, да си изработим нашия документ с предложения и тогава вече да се срещаме с други външни хора, когато имаме наше становище. Включително може и да го гласуваме на заседание и след това да имаме контакти с външни субекти.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Можем ли да бъдем готови до 15 януари?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Зависи какъв график ще решим. Сега предстоят празници. Кога най-рано след празниците можем да се съберем на работно заседание. Примерно работна среща скоро след празниците, Ива Лазарова да каже, кога е първата възможност.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Когато обединим документите писани досега. Аз съм извадила нещата от 2021 г., поне тези, които са все още актуални. Вътре съм добавила неща, които са излезли след последните избори, за да бъде още по-актуално. Има искания разписвани тогава, които няма как да се случат вече в настоящия момент, а трябва да се добавят нови. Свилен Гражданска казва за документа от 2019 г.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз казах за 2023 г. Там има неща, които директно може да се сложат, защото там са няколко такива теми, които ги няма 2021 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Предложението ми е седмицата след 6 януари.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Тъй като ще е работно заседание може да е по време, когато ни е удобно. Аз също ще изпратя нещата от 2023 г., които предлагам да се добавят. Ако мога в близките два, три дни, ако не – веднага след нова година на 3 януари примерно. Да има вече готов документ, който да е готов един, два дни преди това, за да може да се прочете и ако имате някакви предложения, да можем да работим по него.

ИВАНИН КЪНЧОВ: Аз също мога да помогна в работната среща.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: И аз ще помагам, когато бъдете готови по отделно Ива Лазарова, Надя Гологанова и Свилен Гражданска.

Как виждате, правим работна група с част от хората от Обществения съвет или изпращаме на всички. Важно е това да го знам, защото в един момент ще започнем да получаваме критики за нещо, което сме направили или не сме направили или не сме го направили така, не сме използвали изкуствен интелект. Правим подгрупа или работна група от Обществения съвет или работим с целия Обществен съвет.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Моето предложение е да го изпратя до всички в Обществения съвет и който иска да се включи в тази група.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Може да изпратиш покана, да се включите в работна група на Обществения съвет.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да, който иска да се включи. Това ще бъде онлайн среща, на която ние помежду си ще говорим и подготвим чернова.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Според мен е хубаво да бъде работна група. И когато тази работна група каже, това е последно оформено и от там вече го предлага на всички. Иначе ще бъде безкрайно, примерно в Австралия е еди-как си, Сомалия е еди-как си. Ние живеем в България. Когато бъдем готови с този документ да направим тази работна среща. Стефан Манов има своето право. От „Величие“ Катинчарова твърди, че имали готов цял изборен кодекс. Още не ми го е изпратила. Партиите никога не са били в изборна секция, нищо не са видели и се опитват нещо да кажат, което обикновено не е така. Това означава, че би следвало да ги убедим в нашата правота, това което сме направили като предложение, за да може вече те убедени, впоследствие да подкрепят при гласуване. Ако ние не ги убедим и само им го дадем, те няма да изпълнят и нищо няма да стане.

От миналото има категорични предложения от времето на Велко Милоев, на Стоил Цицелков и т.н. Централната изборителна комисия да не са назначава на партийна квота. Моето предложение е изцяло конкурсно назначаване. По миролюбивото предложение е на Стоил Цицелков или на Велко Милоев ли беше, половината да е по този начин както сега, другата половина да е с конкурс. Стоил Стоилов в едно последно изявление наново спомена за активната регистрация. Това трябва да го сложим на масата. Едва ли ще бъде прието на това ниво, но защо да не е на масата.

По отношение на машините сме се занимавали може би три, четири години. Пет, шест години сме се занимавали с видеонаблюдението и все пак в някакъв вид влезе. Не е най-доброто, но не става изведнъж. Затова неща да започнем да говорим и каквото стане накрая.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Още коментари в тази точка има ли?

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Не знам къде трябва да поставя моето питане, дали в точка разни. Какво правим с нашите документи, които ги изброихме преди малко, които не са качени на страницата на Централната изборителна комисия. Трябва това да го обсъдим, да вземем някакво решение, да пишем ли отново, да се жалваме ли? До Народното събрание ли да пишем до госпожа Киселова, като принципал на тази сграда? Нещо трябва да се направи.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Преди да започнем заседанието Ива Лазарова ни разказа за напредъка по тази тема, с кой е говорила. Надяваме се в скоро време да има някакво раздвижване. Вероятно ще е след нова година, защото ЦИК сега излизат във ваканция. Ако няма раздвижване, тогава пак ще им пишем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Днес говорих с Цветозар Томов. Качени са протоколите от нашите заседания, но всички останали документи, които сме изпращали и са изпратени отново заедно с писмото, с което напомняме за пореден път, че искаме да бъдат качени, според Цветозар Томов трябва да бъдат обсъдени на работна група, какви са тези документи и тяхното съдържание. Въпреки че ние сме ги представяли всеки път на комисията. Два пъти сме били канени. Не са докладвани на днешното заседание на ЦИК, така че сигурно ще остане за новата година.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: В момента има заседание на ЦИК и ще ни изпратят някакво писмо. Случайно се включих и ни обсъждат нас.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да, вероятно се обсъжда нашето предложение за Съюза на младите юристи да се включат в нашия състав днес, но не зная дали все пак ще се случи. Не съм гледала заседанието. „Младежка толерантност“, всички становища, допълненията в правилата остават за догодина, защото заседанието им е последно за тази година.

СТЕФАН МАНОВ: Аз предлагам следното. Да изпратим преди нова година писмо до ЦИК със следното съдържание.

На тази и тази дата ви изпратихме писмо и очакваме Централната избирателна комисия да се позиционира по него.

Уведомяваме ви, че ако до 13 януари не получи Общественият съвет на ЦИК отговор с действия по това писмо, на 20 януари свиква пресконференция, за да запознае обществеността с това, че една година работа на Обществения съвет, не намира отражение на сайта на ЦИК. И можем да добавим в приложение нашия годишен отчет, който току що направихме.

Като не направим пресконференция, в която да обясним, че ЦИК саботира дейността на неправителствените организации на избори и премятат от тук от там, да видим как ще отговорят.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тази ЦИК ли ще бъде или новата ЦИК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Други коментари или мнения има ли? Няма.

Преминаваме към точка р а з н и.

Ако искате да се включите, след като и отчета обсъдихме в предишната точка, заповядайте.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: По анализа докъде стигнахме?

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Давам знак, че по нашите въпросници има много малко попълнени отговори. Аз вече имам текст, в който ще бъдат посочени съответните проценти, там където може. Проблемите в голяма степен се повтарят с това, което сме описвали по време на местните избори. Имам готовност да ви го изпратя да го прочетете. Това е само една част от задачата. Така че кажете докъде сте стигнали и можем да започнем да го сглобяваме.

СТЕФАН МАНОВ: В точка разни да кажа, че Общественият съвет трябва да се позиционира относно мандата на ръководството. Защото съществуват различни трактовки, откога е започнал. Не е хубаво да се превръщаме тук в инспекторат на Висшия съдебен съвет, който е в трети мандат без подновяване. Директор на БНТ, който е в трети мандат без конкурс. Комисия за

защита на личните данни, която е в трети мандат без конкурс и без подновяване, за публикуване на лични данни и бившия член на ЦИК я оглавява и други такива казуси в общественото пространство. Така че Общественият съвет трябва да каже, поне с едно формално решение, че настоящето ръководство има мандат до еди-кога си, предвид еди-какво си. Иначе теоретично ние сме избрани мисля на 7 декември 2023 г. Изтекъл ни е мандата миналата седмица. Това е нещо, за което не е лошо да говорим. Имаше разменени имейли в тази връзка, но Стоил Цицелков отсъства днес и не може да ни освети с неговото виждане. Трябва да се избягват този вид ситуации, защото напомням какво е било преди определен брой години и не ми се иска същото да го направим.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Моето мнение по темата е, че тъй като ЦИК през февруари т. г. ни уведоми, че не е признал онова наше заседание през м. декември и съответно решенията взети на него, поради упълномощавания по време на гласуването. Въпреки че те реално не влияят, защото разликата в гласовете е много голяма. Следователно не признах заседанието и следващите няколко наши заседания и всички решения взети на тях и се наложи наново през м. февруари да гласуваме да избираме ръководство, да гласуваме всичките тези решения пак. Не помня точно датата, но според мен мандата изтича на въпросната дата през м. февруари.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тези протоколи, които са от наши заседания от 7 декември до февруари месец, кой ги е подписал?

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Аз като заместник-председател.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Щом ти си подписвала, значи си изпълнявала ролята на председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Аз тогава бях заместник-председател. Пишеше си заместник-председател на тях.

СТЕФАН МАНОВ: В предишен мандат е била заместник-председател и тези заседания бяха валидни. На 27 февруари ги гласувахме. Аз ги гледах.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: След конференцията беше, защото не ни осигуриха зала.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: На 27 февруари сме потвърдили решението за БОЕЦ и всичките решения, които сме взимали между 7 декември и 27 февруари.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Напълно подкрепям Стефан Манов. Когато решим можем да проведем процедура по избор на ново ръководство. Напълно зависи от нас. Виждам на сайта на ЦИК обявено новото ръководство през м. май. Може да го погледнете. Това е съвсем различна дата. Не знам дали тогава са ни докладвали, нямам никаква представа. От 5 април Ива Лазарова е сменила Цветелина Пенева, според сайта на Централната избирателна комисия, в частта за Обществения съвет. Не знам защо е с такава дата, но ви казвам какво пише на сайта. На 27 февруари е било заседанието на Обществения съвет. Непосредствено след него е изпратено резюме за взетите решения до Централната избирателна комисия. Нямам представа те кога са имали заседание и кога е било разгледано нашето решение.

СТЕФАН МАНОВ: Тогава да гласуваме ли, че се смята, че 27 февруари е края на мандата на настоящето ръководство.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Защо трябва да гласуваме?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Не по гласуване. То си е по протокол.

СТЕФАН МАНОВ: В смисъл дали има различни виждания, за да няма след това спор.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Както кажете. На 27 февруари ни е проведено заседанието, има го в протокола. Протоколът е качен на страницата на ЦИК.

Дончо Пачиков има предложение. Общественият съвет след като прегледа наличните документи и протоколи от свои заседания, установи, че решение за избора на настоящето ръководство е взето на 27 февруари 2024 г.

Пак казвам, вече не съм сигурна от кога стартира мандата, от гледна точка на това, че сигурно мандата стартира след като Комисията вземе решение за това.

СВИЛЕНА ГРАЖДАНСКА: Според мен е когато Комисията вземе решение, защото можеше пак да ни върне, както ни върна м. декември и да каже, че това не е добре, гласувайте го наново.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Друг път сме считали, че е от момента в който ние сме взели решение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Тогава е от 27 февруари за нас.

Закривам заседанието.

Весели празници на всички!

/ Закрито в 17 часа и 40 минути /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Ива Лазарова

Стенограф:

Силвия Михайлова